

انتظار فرج

عوامل، موانع و آثار اخلاق

حسین رحمانی تیرکلاش

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

www.ketab.ir

انتظار فرج

عوامل، موانع و آثار اخلاقی

نویسنده: حسین رحمانی تیرکلانی

ناشر: انتشارات کتاب جمکران

طراح جلد: محمد عباسزاده

چاپ و صحافی: خانه چاپ جمکران

مدیریت بازرگانی: ۰۹۱۲۱۵۱۸۱۴۹

بازرگانی کتاب: ۰۹۱۹۲۵۵۲۰۳۰

چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان

سرشناسه: رحمانی تیرکلانی، حسین، ۱۳۵۵ -

عنوان و نام بدو: انتظار فرج عوامل، موانع و آثار اخلاقی / حسین رحمانی تیرکلانی.

مشخصات نشر: قم: کتاب جمکران، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: [۱۱۱] ص: ۱۴/۲۱×۵/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۶-۹۷۳-۷۷۷-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه ص. [۱۰۶-۱۱۱]: همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: مهدویت -- انتظار

Mahdism -- *Waiting

مهدویت -- انتظار -- احادیث

Mahdism -- *Waiting -- Hadiths

مهدویت -- انتظار -- جنبه‌های اخلاقی

Mahdism -- *Waiting -- Moral and ethical aspects

رده بندی کنگره: BP۲۲۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۰۲۲۲۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

ketabejamkaran.ir
jamkaran.ir

دفتر مرکزی پژوهش و نشر: قم، جویان شهید فاطمی،
پوشه ۲۸، پلاک ۴، انتشارات کتاب جمکران، نشر
کتابی: ۰۹۱۲۱۵۱۸۱۴۹، کدپستی: ۳۷۱۶۴۲۴۴

ketabejamkaran

مقدمه

اندیشه انتظار منجی، تفکری تاریخی در میان اقوام مختلف بوده است؛ چراکه انسان در طبیعت و فطرت خود، همواره به شکل‌گیری حیاتی برتر و آرمانی که فاقد تلاطم‌های مادی و نابسامانی‌های روحی باشد، امیدوار بوده است. در همین مجرا، امت‌ها این اندیشه را به‌عنوان تفکری مقدس میان خود حفظ کردند تا عصر حاضر که با اوج گرفتن تمدن مادی و مظاهر افسارگسیختگی و دوری انسان از حقیقت خویش‌تن، این نیاز و آرمان‌گرایی فطری، به‌طور مشهود احساس می‌شود. با این حال، کمتر به بررسی عوامل و موجبات فرهنگ انتظار و موانع ظهور پرداخته شده است و افراد، چه در عرصه فردی و چه در زمینه اجتماعی، آن‌گونه که باید درصدد ایجاد زیرساخت‌های لازم فرهنگ انتظار در وجود خود برنیامده‌اند. از این رو، با گذشت هزاران سال، هنوز بایسته ضروری فرهنگ انتظار شکل نگرفته است که به تبع آن، ظهور امام منجی محقق گردد. طبیعی است در کنار هر نوع زیرساخت و عامل، موانعی نیز متبلور خواهند بود، اما با شکل‌گیری این عوامل و اضمحلال آن موانع، آثار مقدس و نورانی بخشی در فرد و جامعه هویدا خواهد شد.

نگارنده در این اثر به دنبال بررسی این امر با رویکرد اخلاقی است. پیش از بررسی و تشریح ابعاد زیرساختی و آثار اخلاقی فرهنگ انتظار و موانع ظهور، ضروری است پیش‌درآمدهایی در این خصوص بیان گردد.

درنگی بر اندیشه یا فرهنگ انتظار

در اندیشه انتظار، انسان از بدینی به قوانین هستی و مقدرات خدا رها می‌شود و بینش و اندیشه خود را بر امید و آرزوی شکل‌گیری مدینه فاضله جهانی مبتنی می‌سازد. از همین رو، از دیدگاه شریعت اسلام، انتظار کشیدن این دوران که به معنای واقعی کلمه فرج جامعه اسلامی و انسانی است، افضل عبادات است. البته باید توجه داشت این انتظار می‌تواند در دو نوع سازنده و منفی ترسیم گردد: انتظار تحرک‌بخش، برای انسان و اجتماع تعهد خواهد آورد؛ تعهدی بر ایجاد زیرساخت‌ها و تمهیدات شکل‌گیری دولت کریمه ظهور؛ در مقابل، انتظار منفی، نوعی انتظار سست، همراه با یأس و خمودی است که انسان را به تدریج از محبت منجی دور خواهد ساخت. این نوع انتظار، موجب ازکارافتادگی جامعه و ترویج اباحه‌گری می‌شود. بر همین اساس، همواره مراد از انتظار، نوع سازنده و مثبت آن است.

برداشت ظاهری و سطحی برخی از عوام این است که انقلاب جهانی منجی خدا، پس از گسترش و اشاعه فحشا و ظلم شکل می‌گیرد. آن‌ها بر این تلقی هستند که این انقلاب، به سبب انفجاری، پس از رسیدن جهان به باطل صددرصدی و صلاح صددرصدی ایجاد خواهد شد و دست غیب خدا در این لحظه بیرون خواهد آمد. بنابر دیدگاه این بینش، قاعدتاً بهترین راه برای تسهیل بروز این انقلاب، کمک هرچه بیشتر به اشاعه فساد و فحشا روی زمین خواهد بود؛ درحالی‌که منابع به ما یادآور می‌شوند این دوران از سوی صالح‌ترین اهل بشر

رقم خواهد خورد و یاران اهل ایمان و صلاح، پیش از شکل‌گیری انقلاب منجی، خود را برای این دوران آماده ساخته‌اند که خود حاکی از پیوند انتظار مؤمنانه با تحقق این جریان عظیم جهانی است.

لزوم حجت‌شناسی در هر زمان

انسان در طول انجام هر فعالیت، نیازمند معرفت است. هم برای شروع درست، هم برای تداوم و هم برای حصول نتیجه نیک، دستیابی به معرفت ضرورت دارد. پس زندگی انسان مؤمن باید بر علم و منطق و بصیرت مبتنی باشد. این شناخت و آگاهی و بصیرت، هم جنبه نظری و هم جنبه عملی را دربرمی‌گیرد؛ یعنی انسان برای اتخاذ هر عقیده و انجام یا ترک هر عمل، باید براساس شناخت و بصیرت حرکت کند و حتی در تفسیر و تحلیل‌ها، انتقادهای و تمجیدها نیز علم و آگاهی را سرلوحه خویش قرار دهد. همچنین از بیان مطالب بی‌دلیل و بی‌برهان یا تقلید کورکورانه و قضاوت‌های عجولانه پرهیزد. اساساً حالت انتظار در وجود فرد، نشئت‌گرفته از بصیرت و روشن‌بینی اوست که امکان فهم و درک کاسی‌ها و فروبستگی‌های موجود را برایش فراهم می‌آورد. امام سجاد علیه السلام در این باره می‌فرماید:

ای ابو‌خالد! به‌درستی که اهل زمان غیبت او که امامتش را باور دارند و منتظر ظهورش هستند، از مردم همهٔ زمان‌ها بهترند؛ زیرا خدای تبارک و تعالی آن‌چنان عقل و فهم و شناختی به آنان عنایت کرده است که غیبت نزدشان همچون دیدن باشد و آنان را در آن زمان به منزله کسانی قرار داده است که در پیشگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله با شمشیر جهاد کرده‌اند. آنان به حق مخلص‌اند و شیعیان واقعی ما و دعوت‌کنندگان به دین خدا در پنهان و آشکار هستند!

۱. شیخ صدوق، کمال‌الدین و تمام‌النعمة، ج ۱، ص ۳۱۹.